

Парламентське дослідження щодо стану правового регулювання сталкінгу*

Вступ. В умовах впевненого руху у євроінтеграційному напрямі Україна вживає заходів для розбудови дієвої системи запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, свідченням чого є ратифікація 20 червня 2022 року Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами¹ (далі – Конвенція).

Визнаючи насильство щодо жінок і порушенням прав людини, і видом дискримінації, Конвенція передбачає встановлення кримінальної відповідальності за конкретні кримінальні правопорушення, зокрема за умисне діяння, яке полягає в повторному здійсненні загрозливої поведінки, спрямованої на іншу особу, що змушує його чи її боятися за свою безпеку (стаття 34).

Вказаний вид протиправної поведінки, що є формою домагання і залякування, термінологічно визначають як «сталкінг»² (з англ. – *stalking* від *stalk* – переслідувати). Відсутність законодавчого регулювання поняття «сталкінгу» в Україні та існування різних підходів до розуміння його змісту у законодавстві інших держав обумовлює актуальність дослідження існуючих механізмів правового регулювання підстав відповідальності за «сталкінг», що передбачає огляд міжнародних стандартів та зобов'язань України у цій сфері й аналіз зарубіжного досвіду запровадження відповідальності за «сталкінг».

Основна частина.

Міжнародні стандарти у сфері запобігання «сталкінгу» представлені положеннями Конвенції, які деталізовані у запропонованій Європейською Комісією Директиві щодо протидії насильству над жінками та домашньому насильству № 2022/0066 (далі – Директива).

Відповідно до статті 34 «Переслідування» Конвенції, сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб умисну поведінку, яка полягає у повторному здійсненні загрозливої поведінки, спрямованої на іншу особу, що змушує його чи її боятися за свою безпеку, було криміналізовано.

У Пояснювальній доповіді до Конвенції (далі – Пояснювальна доповідь) додатково уточнено поняття переслідування та зазначено: «Загрозлива поведінка може проявлятися в постійному слідуванні за особою, небажаному спілкуванні з особою або в доведенні до відома цієї особи факту, що за нею стежать. Це передбачає фізичне слідування за особою, появу на місці роботи, у спортивних або навчальних закладах, а також стеження за особою у віртуальному світі (у чатах, на сторінках соціальних мереж тощо). Небажане спілкування передбачає прагнення до будь-якого активного спілкування з особою за допомогою будь-

¹ Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Ратифіковано із заявами Законом України № 2319-IX від 20.06.2022). URL: <https://rm.coe.int/1680462546>

²Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/s2.pl?Article=17169&actionsow>

яких наявних засобів спілкування, зокрема сучасних засобів зв'язку та інформаційно-комунікаційних технологій»³.

Загрозлива поведінка може включати: вандалізм щодо власності особи; залишення ледь помітних слідів контакту з особистими речами особи; напад на домашню тварину особи; підробка або поширення неправдивої інформації в Інтернеті. Будь-який акт такої загрозливої поведінки повинен здійснюватися навмисно та з наміром викликати у жертви почуття страху. Окрім того, положення статті 34 Конвенції поширюються на поведінку, що полягає у «повторюваних значних інцидентах» і мають на меті виявлення злочинного характеру моделі поведінки, окремі елементи якої, при їх окремому розгляді, не завжди становлять злочинну поведінку. Така поведінка спрямована безпосередньо проти жертви та може, за відповідним рішенням сторін, визначатися як така, що спрямована проти будь-якої особи, що перебуває у соціальному колі жертви, включаючи членів сім'ї, друзів і колег⁴.

Положення Конвенції сформульовані гендерно-нейтральною мовою, зокрема визначення переслідування передбачає посилання на «її» або «його» безпеку, що означає застосування положень документа як для жінок, так і для чоловіків та відповідає підходу більшості держав-членів Європейського Союзу до кримінального права⁵.

Держави-учасниці зобов'язані забезпечити наявність обмежувальних або захисних приписів для всіх жертв насильства, яке підпадає під дію Конвенції, що включає в себе і переслідування⁶. Відповідно до підпункту (а) пункту 69 Загальних рекомендацій № 36 (2017) щодо прав дівчат та жінок на освіту Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок (далі – Комітет), серед заходів, які рекомендує державам-учасницям вжити Комітет для боротьби з насильством щодо дівчат та жінок, пов'язаним з освітніми закладами та навчанням, є запровадження та введення в дію відповідних законів, політик та процедур, спрямованих на заборону та боротьбу проти насильства над дівчатами і жінками всередині та навколо навчальних закладів, куди включено також переслідування⁷.

Важливо зауважити, що для забезпечення гнучкості тим державам, чії правові системи передбачають некримінальні санкції для цих видів поведінки, які мають застосовуватися і бути достатніми для покарання злочинця та

³ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. URL: <https://rm.coe.int/ic-and-explanatory-report/16808d24c6>

⁴ Там само.

⁵ Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). Stalking. Safe from fear. Safe from violence. URL: <https://rm.coe.int/stalking-istanbul-convention-web-a5/1680925867>

⁶ Там само.

⁷ General recommendation No. 36 (2017) on the right of girls and women to education. Committee on the Elimination of Discrimination against Women. URL: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=3&DocTypeID=11

утримання його від подібної поведінки в майбутньому, передбачено можливість вносити застереження⁸.

У зв'язку з цим варто підкреслити, що Конвенція ратифікована Україною із заявами та застереженнями. Зокрема заявлено, що Україна не розглядає жодне з положень Конвенції як таке, що зобов'язує її до зміни Конституції України та Сімейного кодексу України, інших законів України щодо інститутів шлюбу, сім'ї та усиновлення, а також таке, що втручається в право батьків виховувати своїх дітей відповідно до власних переконань. Україна застосовуватиме Конвенцію відповідно до цінностей, принципів і норм, визначених Конституцією України, зокрема щодо захисту прав людини та основних свобод, рівності прав та можливостей жінок і чоловіків, гендерної ідентичності, формування відповідального материнства та батьківства, підтримки сім'ї та охорони дитинства.

У Законі про ратифікацію Конвенції прямо вказано, що внаслідок широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації виконання Україною зобов'язань, передбачених Конвенцією, на тимчасово окупованих територіях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі не гарантується до повного відновлення конституційного ладу України на цих територіях. Будь-які органи, їхні посадові та службові особи на тимчасово окупованих територіях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі є нелегітимними та їхня діяльність є незаконною, якщо ці органи створені або особи обрані чи призначені в порядку, не передбаченому Конституцією та законами України, а будь-які прийняті ними акти (рішення, документи) є недійсними і не створюють жодних правових наслідків. Згідно з застереженнями, Україна залишає за собою право не застосовувати положення пункту 2 статті 30 Конвенції до приведення національного законодавства у відповідність із зазначеними положеннями Конвенції. Тобто, передбачено положення щодо невиконання державних компенсацій постраждалим від тяжких тілесних ушкоджень або порушення здоров'я настільки, наскільки шкода не покривається з інших джерел, як-от: правопорушником, страхуванням або державним медичним і соціальним забезпеченням до приведення національного законодавства у відповідність до Конвенції.

На розвиток положень щодо відповідальності за «сталкінг» Європейською Комісією прийнята Директива щодо протидії насильству над жінками та домашньому насильству № 2022/0066 (далі – Директива), якою пропонується криміналізувати кіберпереслідування (англ. cyber stalking)⁹ як сучасну форму насильства, що часто вчиняється проти членів сім'ї або осіб, які живуть в одному будинку, яке може вчинятися колишніми партнерами або знайомими. Кіберпереслідування передбачає постійне спостереження за жертвою без її згоди чи законного дозволу за допомогою інформаційних та

⁸ Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>

⁹ Directive of the European Parliament and of the Council on combating violence against women and domestic violence. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>

комунікаційних технологій, що може здійснюватися шляхом обробки персональних даних жертви, зокрема в результаті крадіжки особистих даних або шпигування за жертвою через її соціальні мережі або платформи обміну повідомленнями, електронну пошту та телефон, крадіжку паролів або злом її пристроїв для доступу до приватного простору за допомогою встановлення додатків геолокації, у тому числі шпигунського програмного забезпечення, або через викрадення її пристроїв. Крім того, правопорушники можуть стежити за жертвою без її згоди чи дозволу за допомогою технологічних пристроїв, підключених через Інтернет речей, таких як розумна побутова техніка.

Відповідно до статті 8 Директиви кримінально караним кіберпереслідуванням є така умисна поведінка: 1) вчинення погроз або залякування особи, що має постійний характер, шляхом використання інформаційних та комунікаційних технологій, що призвело до страху особи за власну безпеку або за безпеку осіб, які перебувають у неї на утриманні; 2) постійний нагляд за особою без її згоди або законного дозволу, що здійснюється шляхом інформаційних та комунікаційних технологій з метою відстеження та контролю за пересуванням та діями такої особи; 3) створення матеріалу, що містить персональні дані особи, без її згоди, доступного для невизначеної кількості кінцевих користувачів, шляхом використання інформаційних та комунікаційних технологій з метою підбурювання таких кінцевих споживачів завдати особі фізичної чи значної психічної шкоди.

До ключових новел Директиви також належать положення щодо: проведення швидких судових розглядів для оперативного видалення відповідного онлайн-контенту; визначення нових способів повідомлення про випадки насильства, які повинні бути гендерно-чутливими, безпечнішими, простішими, більш доступними, включно з повідомленнями про такі випадки онлайн, та адаптованими для дітей; права жертви вимагати від правопорушників повної компенсації збитків, включно з витратами на медичне обслуговування, допоміжні послуги, втрачений дохід, а також відшкодування за завдану фізичну і психологічну шкоду та компенсацію в ході кримінального провадження; права жертви кібернасильства на адекватну підтримку, включно з порадами щодо звернення за юридичною допомогою та видалення онлайн-контенту; обов'язку держав-членів обмінюватися найкращими практиками та консультувати одна одну у кримінальних справах, у тому числі через Євроюст та Європейську судову мережу¹⁰.

Попри відсутність у законодавстві України визначення поняття «сталкінг», переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, визнаються психологічним насильством.

Відповідно до пункту 14 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» психологічне насильство – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, *переслідування, залякування, інші діяння,*

¹⁰ International Women's Day 2022: Commission proposes EU-wide rules to combat violence against women and domestic violence. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1533

спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи¹¹.

Підстави притягнення особи до відповідальності за «умисну поведінку, яка полягає в повторному здійсненні загрозової поведінки, спрямованої на іншу особу, що змушує його чи її боятися за свою безпеку» регламентовано Кодексом України про адміністративні правопорушення¹² (далі – КУпАП) та Кримінальним кодексом України¹³ (далі – КК України).

А саме: відповідно до частини першої статті 173-2 КУпАП за умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, може бути призначено адміністративне стягнення у виді штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до десяти діб. Вчинення таких дій особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за частиною першою вказаної статті, тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб (частина друга статті 173-2 КУпАП).

У розумінні статті 173-2 КУпАП адміністративна відповідальність може бути застосована, якщо особа завдає психічного насильства у формі погрози, образи або переслідування. Окремі науковці¹⁴ зазначають, що поняття «переслідувати» може мати декілька значень, які можуть мати ознаки психологічного насильства: гнатися з метою захопити, знищити; відслідковувати з метою покарати; ходити невідступно, супроводжувати скрізь із певною метою; не давати спокою (про думки, почуття, відчуття); піддавати утискам, пригноблювати; забороняти щось, не дозволяти чогось. Проявами психологічного насильства є образи, крик, приниження, плітки, критика без підстав та у неприйнятній формі, заборона носити певний одяг, фарбуватися, заборона бачитись, спілкуватися з друзями, близькими, присоромлення,

¹¹ Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

¹² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

¹³ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

¹⁴ Панькевич В. М., Сухоребра Т. І. До питання кримінальної відповідальності за домашнє насильство. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/07/53.pdf>

спонукання до провини, невпевненості, страху, шантаж/погрози, контроль у репродуктивній сфері тощо.

Підстави кримінальної відповідальності за умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи передбачені статтею 126-1 КК України. Такі дії караються громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років¹⁵.

Окрім того, кримінальним караним є порушення недоторканності приватного життя, а саме: незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконна зміна такої інформації (частина перша статті 182 КК України), вчинене повторно або якщо заподіяло істотну шкоду правам, що охороняються законом, свободам та інтересам особи (частина друга статті 182 КК України). За вчинення таких дій передбачено покарання у виді штрафу від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на той самий строк.

З огляду на об'єктивні ознаки вчиненого переслідування, особа також може бути притягнута до відповідальності за статтями 129 (погроза вбивством), 162 (порушення недоторканності житла), 163 (порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер), 194 (умисне знищення або пошкодження майна), 195 (погроза знищення майна), 296 (хуліганство) КК України.

Визнання на міжнародному рівні необхідності криміналізації сталкінгу як протиправної поведінки активізувало процес удосконалення механізму правового регулювання та криміналізації цього негативного явища у багатьох зарубіжних державах, зокрема: **США, Німеччині, Італії, Франції, Естонії, Латвії, Литві, Великобританії, Ірландії, Канаді**. Законодавці намагаються реагувати на сучасні потреби посилення захисту громадян від деформаційної суспільної поведінки, у зв'язку з чим схвалюють відповідні рішення, запроваджуючи темпоральні зміни до законодавства, виходячи із викликів, що формуються на підставі моніторингу та аналізу поточної ситуації у контексті посягань на особисту свободу та приватне життя громадян.

Кожна держава диференційовано підходить до визначення «сталкінгу» та обирає свій власний механізм правового регулювання й криміналізації цього явища.

Вперше поняття «сталкінг» з'явилося на законодавчому рівні як правопорушення, за яке передбачена кримінальна відповідальність, наприкінці

¹⁵ Там само.

двадцятого століття у США (штат Каліфорнія). Відповідно до положень Кримінального кодексу штату, «сталкінг» визначено як свідоме, здійснюване із злим умислом переслідування та спричинення занепокоєння іншій людині¹⁶. Підставами для схвалення цього закону стало гучне вбивство після тривалого переслідування у 1989 році актриси Ребекі Шефер, яку три роки поспіль домагався її шанувальник, який згодом проник до будинку та застрелив її. Протягом двох років подібні закони з'явилися ще у 30 штатах.

У 1996 році Конгрес США прийняв федеральний закон проти переслідування як частину Закону про насильство щодо жінок (VAWA)¹⁷, відповідно до якого перетинання меж штату з метою переслідування певної особи, якщо така поведінка викликає страх та серйозні загрози побоювання щодо можливих тілесних ушкоджень або смерті жертви, переслідування її найближчих членів родини, є федеральним злочином (18 USC § 2261A)¹⁸.

Зокрема кримінально-карним діянням є переслідування особи з наміром вбити, поранити, залякати або викликати у такої особи обґрунтований страх або побоювання смерті, або тяжких тілесних ушкоджень. Також переслідування може бути спрямовано на: найближчих членів родини такої особи (жертви); одного з подружжя або інтимного партнера; домашню або службову тварину. Об'єктивна сторона цього злочину передбачає непристойну агресивну поведінку у випадку використання порушником засобів зв'язку, пошти, електронної пошти, будь-якої інтерактивної комп'ютерної програми, медіа служби чи будь-якого міждержавного чи зарубіжного підприємства, арсенал та можливості якого можуть бути використані із злочинною метою спричинення потужного інформаційного впливу задля емоційного стресу цієї особи (жертви) або з використанням вказаних засобів, змушує цю особу (жертву) мати обґрунтовані побоювання щодо своєї смерті чи тяжких тілесних ушкоджень.

Форми переслідування можуть включати: дії з наміром убити, поранити або залякати жертву; встановлення спостереження за жертвою з наміром вбити, поранити чи залякати її; участь у «поведінці», яка викликає у жертви обґрунтований страх смерті чи серйозних тілесних ушкоджень собі, своєму подружжю/партнеру, найближчому члену родини або домашній або службовій тварині; заподіяння або спроба заподіяння емоційного стресу жертві; використання інформаційно-комунікаційних технологій, соціальних мереж з метою впливу на свідомість жертви, викликати занепокоєння та страх на перманентній основі. Під час правової кваліфікації та здійснення оцінки злочинної діяльності у цьому сегменті – за федеральне переслідування, основною ознакою є повторність дій та прямий умисел. Тобто порушник має вчинити дві та більше дії або спроби, що становлять склад злочину, який кваліфікується як переслідування. Загальне покарання за вчинення такого

¹⁶California Penal Code 646.9 (West, 1990; suppl. 1994). URL: https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?sectionNum=646.9&lawCode=PEN

¹⁷ Violence Against Women Act of 1994 (VAWA). URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/1620/text>

¹⁸18 U.S. Code § 2261A – Stalking. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2261A>

федерального злочину передбачає до п'яти років ув'язнення та штраф у розмірі до 250 000 доларів США.

У випадку, якщо за фактом переслідування були виявлені обтяжуючі обставини: сталася смерть потерпілого внаслідок погроз чи насильства, завдано тяжких тілесних ушкоджень, застосовувалася зброя – санкцією норми передбачено покарання у виді довічного ув'язнення¹⁹.

Німеччина. Шляхом внесення змін до кримінального закону у березні 2007 року запроваджено підстави відповідальності за сталкінг. Відповідно до диспозиції статті 238 Кримінального кодексу Німеччини²⁰ будь-яка особа, яка без згоди (несанкціоновано) та навмисно переслідує іншу особу таким чином, що це може мати значний негативний вплив на її спосіб і стиль життя шляхом повторного вчинення такої дії, карається позбавленням волі на строк до трьох років або штрафом.

Об'єктивна сторона злочину включає: активні дії (спроби) наблизитися до жертви або відчутти фізичну близькість з жертвою (постраждалою особою); прагнення встановити контакт із цією особою за допомогою телекомунікаційних чи інших засобів зв'язку або через третіх осіб; зловживання або незаконне використання особистих даних цієї особи (жертви); погрози та залякування щодо цієї особи або її родичів заподіянням фізичної шкоди її життю, фізичній недоторканності, здоров'ю чи свободі; поширення або оприлюднення фотографій або зображень цієї особи чи її родичів, що може викликати зневагу до неї, наклеп, публічна ганьба перед громадськістю з метою формування негативного іміджу та спотвореної репутації.

Обставинами, що обтяжують злочин, є: значна шкода здоров'ю потерпілої особи, її родичу або іншій близькій особі; загроза смерті або тяжкого тілесного ушкодження їхнього здоров'я; переслідування жертви відбувається протягом останніх шести місяців на перманентній основі; використання спеціальних комп'ютерних програм відеоспостереження за жертвою або її родичами з метою проведення цифрового шпигунства; переслідування особи, яка не досягла 16-ти річного віку, а переслідувач (сталкер) віком старший за 21 рік (повнолітня особа); загибель або заподіяння смерті особі, її родичу або іншій близькій особі.

За наявності обтяжуючих обставин переслідування карається позбавленням волі на строк від трьох місяців до десяти років.

Підставами для порушення кримінального провадження є заява (скарга) потерпілої особи до органів поліції.

Законодавство **Італії** у сфері покарання за акти «сталкінгу» представлено Законом «Про невідкладні заходи щодо громадської безпеки та боротьби з сексуальним насильством, а також щодо актів переслідування» від 23 квітня 2009 року № 38²¹, яким внесені зміни до статті 612 Кримінального кодексу Італійської

¹⁹ 18 U.S. Code § 2261B – Enhanced penalty for stalkers of children. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2261B>

²⁰ Strafgesetzbuch. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_238.html

²¹ Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 23 febbraio 2009, n. 11, recante misure urgenti in materia di sicurezza pubblica e di contrasto alla violenza sessuale, nonché in tema di atti persecutori: Legge 23 aprile 2009, n. 38. URL: <https://www.parlamento.it/parlam/leggi/090381.htm>

Республіки такого змісту: «Якщо будь-хто шляхом неодноразових (повторних) дій погрожує чи переслідує жертву таким чином, щоб викликати в неї стійкий і серйозний стан занепокоєння, тривоги чи страху або викликати обґрунтований страх за своє життя та особисту безпеку або близького родича, або особи, пов'язаної з нею емоційними стосунками, або примусу змінити свої життєві звички, карається позбавленням волі»²². За вчинення цього виду злочину до винної особи може бути застосоване покарання у вигляді позбавлення волі від шести місяців до чотирьох років. Покарання посилюється, якщо злочин вчинено розлученим подружжям або особою, яка мала психічно-емоційні стосунки з ображеною особою; покарання збільшується вдвічі, якщо діяння вчинено на шкоду неповнолітній особі, вагітній жінці або особі з інвалідністю, або з використанням зброї.

Якщо кривдником є колишній чоловік чи дружина, чи особа була у близьких відносинах з жертвою, розмір санкції може бути підвищений до шести років позбавлення волі. Злочин карається за умови подачі скарги від потерпілої особи. Термін подання скарги – шість місяців. Кримінальне переслідування розпочинається автоматично, якщо цей злочин скоєно проти неповнолітньої особи або особи з ознаками інвалідності (обмеженими можливостями), а також у випадку, коли «сталкінг» пов'язаний з іншим злочином.

У **Франції** «сталкінг» є кримінальним проступком, який визначається як синдром нав'язливого переслідування та відноситься до категорії «delit», а не «crime». Відповідно до статті L. 222-33-2 Кримінального кодексу Франції²³ переслідування особи через неодноразові коментарі чи поведінку з метою погіршення умов її праці, що може порушити її права та гідність, зашкодити фізичному або психічному здоров'ю чи поставити під загрозу її професійне майбутнє, карається позбавленням волі на строк до двох років та штрафом у розмірі 30 тис. євро.

Переслідування одним із подружжя свого колишнього партнера шляхом здійснення коментарів чи девіантною поведінкою, вторгненням у фізичний простір жертви, метою чи наслідком яких є погіршення умов життя жертви, що призвело до погіршення її фізичного або психічного здоров'я, карається позбавленням волі на три роки та штрафом у розмірі 45 тис. євро. Якщо за наслідками протиправних дій жертва отримала повну втрату працездатності (понад вісім днів), покарання передбачає строк п'ять років позбавлення волі та штраф у розмірі 75 тис. євро.

Покарання збільшується до десяти років позбавлення волі та штрафу у розмірі 150 тис. євро у випадку, якщо переслідування призвело до доведення до самогубства або спроби самогубства жертви. Статтею L. 222-33-2-2 Кримінального кодексу Франції передбачено, що переслідування особи через неодноразові коментарі у соціальних мережах чи девіантну поведінку, метою чи наслідком якої є погіршення умов її способу життя, призвело до зміни (погіршення) стану її фізичного чи психічного здоров'я, або у випадку, якщо

²² Там само.

²³ Code penal. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000045289333/2023-12-26

протиправні діяння призвели до часткової втрати працездатності жертви (до восьми днів) – карається позбавленням волі на один рік і штрафом у розмірі 15 000 євро²⁴.

У **Естонії** кримінальна відповідальність за переслідування передбачена статтею 157-3 «Нав'язливе переслідування» Кримінального кодексу Естонської Республіки²⁵, відповідно до якої прагнення до повторного або тривалого контакту з особою, стеження за особою чи втручання у приватне життя особи проти її волі іншим способом, якщо метою або наслідком таких дій є залякування, приниження або інше суттєве занепокоєння особи, карається штрафом або позбавленням волі строком до одного року. Згідно з базовим звітом ГРЕВІО про оцінку законодавчих та інших заходів, що реалізують положення Конвенції, положення статті 157-3 КК Естонії застосовуються не лише до випадків фізичного переслідування, але і до переслідувань, що здійснюються через Інтернет чи з використанням цифрових технологій²⁶.

Також у кримінальному законодавстві Естонії передбачено такий окремий вид кримінального правопорушення як приватне спостереження, що вчиняється з метою переслідування, тобто незаконне слідкування за особою, що здійснюється з метою збору даних про таку особу задля переслідування – карається штрафом або позбавленням волі на строк до трьох років (стаття 137 КК Естонії).

Відповідно до статті 132-1 Кримінального кодексу **Латвійської Республіки**²⁷ переслідування – це повторне або тривале стеження, слідкування за особою, вчинення погроз щодо особи або небажане спілкування з особою, якщо така особа мала підстави побоюватися за свою безпеку чи безпеку своїх близьких – карається позбавленням волі на строк до одного року або тимчасовим позбавленням волі, або пробаційним наглядом, або громадськими роботами, або штрафом. Ті самі дії, якщо вони вчинені щодо особи, з якою особа, що вчинила кримінальне правопорушення, перебуває в першому або другому ступені споріднення або щодо одного з подружжя чи колишнього з подружжя, або щодо особи, з якою особа, що вчинила кримінальне правопорушення, перебуває чи перебувала у постійних інтимних стосунках, або щодо особи, з якою особа, що вчинила кримінальне правопорушення, має спільне (нерозділене) майно – карається позбавленням волі на строк до трьох років або тимчасовим позбавленням волі, або пробаційним наглядом, або громадськими роботами, або штрафом.

²⁴ Там само.

²⁵ Karistusseadustik. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072023040>

²⁶ GREVIO's (Baseline) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention). Estonia. 2022. URL: <https://rm.coe.int/grevio-inf-2022-32-eng-final-report-on-estonia-publication/1680a8fcc2>

²⁷ Krimināllikums. Latvijas Vēstnesis, 199/200, 08.07.1998.; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 15, 04.08.1998. URL: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

Згідно зі статтею 148-1 Кримінального кодексу **Литовської Республіки**²⁸ незаконне переслідування особи, тобто систематичне переслідування потерпілого всупереч його чітко вираженої волі без законних на те підстав, внаслідок якого потерпілий був змушений змінити місце проживання, місце роботи чи навчальний заклад або іншим чином зазнав негативного впливу на своє суспільне життя або емоційний стан – карається громадськими роботами або штрафом, або обмеженням волі, або арештом. Особа несе відповідальність за переслідування лише за наявності заяви потерпілого чи заяви його законного представника, вимоги прокурора або у разі початку досудового розслідування після виявлення ознак домашнього насильства.

У **Великобританії** питання запобігання та протидії сталкінгу регулюються спеціальними законами: «Про захист від переслідування»²⁹ 1997 року, «Про захист свобод»³⁰ 2012 року та «Про захист від сталкінгу»³¹ 2019 року, якими визначено засади, підстави та умови захисту осіб від ризиків, пов'язаних із переслідуванням та суміжними діями. Варто зазначити, що під сталкінгом розуміється злочинна агресивна поведінка, спрямована на переслідування певної особи. Законодавчо встановлено, що акти сталкінгу включають такі дії: стеження за людиною; намагання контактувати або спроба зв'язатися з цією особою будь-яким способом; публікація будь-якої приватної інформації чи іншого компрометуючого матеріалу про певну особу або яка нібито походить від особи; постійний моніторинг використання особою мережі Інтернет, електронної пошти чи будь-якої іншої форми електронного зв'язку; перебування в будь-якому місці (державному чи приватному) з метою організації випадкової зустрічі з жертвою; навмисне посягання на будь-яке майно, що знаходиться у володінні або користуванні особи (жертви); спостереження або шпигування за особою (жертвою).

Для кваліфікації девіантної поведінки як сталкінгу достатньо двох інцидентів за умови, що правопорушнику відомо про небажаність його дій: це можуть бути два телефонних дзвінки незнайомій людині (жертві), два подарунки, два випадки переслідування тощо. Правопорушник, винний у вчиненні сталкінгу, позбавляється волі на строк, що не перевищує 51 тиждень або до нього застосовується штраф чи обидва покарання одночасно.

Переслідування, пов'язане із погрозою насильства, за наслідками постійного перебування у тривожному стані жертви або занепокоєння, страждань, які матимуть суттєвий негативний вплив на повсякденну діяльність особи, є обтяжуючими обставинами. У таких випадках порушник карається позбавленням волі на строк не більше п'яти років або штрафом чи поєднанням цих двох видів покарань. Якщо під час судового розгляду за пред'явленим обвинуваченням присяжні визнають особу-порушника невинною, то вони

²⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas. Nr. VIII-1968. URL: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr>

²⁹ Protection from Harassment Act 1997. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/40/contents>

³⁰ Protection of Freedoms Act 2012. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/9/part/7/crossheading/stalking/enacted>

³¹ Stalking Protection Act 2019. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2019/9/enacted>

можуть, з огляду на фактично заподіяну шкоду, визнати цю особу винною у вчиненні іншого правопорушення, наприклад покарати за заподіяння тілесних ушкоджень або за замах на життя жертви, посягання сексуального домагання тощо³².

Закон Великобританії «Про захист від сталкінгу» регламентує питання видачі захисного ордеру або тимчасового наказу про захист від переслідування, наслідки їх невиконання тощо (тобто процедурні питання).

Ірландія. 9 лютого 2021 року набув чинності Закон Ірландії «Про переслідування, шкідливу комунікацію та пов'язані правопорушення»³³, відомий як «Закон Коко» (названий на честь Ніколь Фокс, яка покінчила життя самогубством у 2018 році після серії знущань та публікацій її інтимних зображень в мережі Інтернет). Результатом прийняття цього закону стала криміналізація таких діянь: розповсюдження або публікація інтимних зображень без згоди постраждалої особи та з умислом завдати їй моральної чи матеріальної шкоди (карається позбавленням волі до семи років або штрафом); фото-, відео-, зйомка, розповсюдження або публікація інтимних зображень без згоди особи, навіть якщо немає конкретного наміру завдати моральної чи матеріальної шкоди (карається штрафом у розмірі 5000 євро та/або позбавленням волі на дванадцять місяців); одноразове надсилання погрозливого або грубо образливого повідомлення якщо особа, яка надсилає повідомлення, має намір завдати шкоди особі, яка є одержувачем такого повідомлення (карається позбавленням волі на два роки та/або штрафом).

У 2023 році набрав чинності закон Ірландії «Про кримінальне правосуддя»³⁴, яким значно посилено відповідальність за вчинення актів сталкінгу та запроваджено нові види кримінально карних діянь. Особа вважається винною у переслідуванні якщо: без законних повноважень або розумного виправдання постійно своїми діями навмисно чи необережно втручається у спокій та приватне життя іншої людини, або його дії призводять до спричинення шкоди, викликають тривогу або занепокоєння; на постійній основі стежить або шпигує за особою; фізично пристає до особи; розголошує приватну інформацію про особу; втручається у власність людини (включно з домашніми тваринами); здійснила пошкодження майна; намагається контактувати з особою без її згоди; використовує без згоди особи електронні комунікаційні або інформаційні системи з метою спостереження за нею; порушує вимоги ордеру суду, в якому встановлено заборони щодо спілкування та наближення до постраждалої особи, перебування або наближення до місць її проживання, навчання чи роботи.

У випадку, якщо переслідування не мало тяжких наслідків, то покарання передбачає засудження у спрощеному порядку та позбавлення волі на строк, що не перевищує дванадцяти місяців та штраф. За наявності обтяжуючих обставин

³² Там само.

³³ The Harassment, Harmful Communications and Related Offences Act 2020. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2020/act/32/enacted/en/print>

³⁴ Criminal Justice Miscellaneous Provisions Act 2023. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2023/act/24/enacted/en/html>

або тяжких наслідків, спричинених переслідуванням, передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк до десяти років та штрафу. Також збільшено максимальне покарання за переслідування із заподіянням шкоди у випадках домашнього або сексуального насильства до десяти років позбавлення волі. Об'єктивна сторона цього виду кримінального правопорушення також включає домагання, тобто будь-яку агресивну поведінку, яка провокує втручання у приватне життя людини та викликає тривогу, страждання, занепокоєння, страх чи образу. За умисну публікацію або трансляцію матеріалів, зображення (фотографії) жертви у соціальних мережах або в мережі Інтернет з метою її висміювання, дискредитації або приниження гідності та заподіяння моральної шкоди передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк не більше трьох років і штрафу³⁵.

Канада. Відповідно до статті 264 (1) Кримінального кодексу Канади³⁶ кримінальне переслідування – це активна поведінка, яка виражається у здійсненні протиправних дій без наявних на те законних повноважень з метою примусу іншої особи утримуватися від вчинення будь-якої дії або чинення тиску на неї з метою провокування вчинення нею будь-якої дії без наявних правомочностей, які здійснюються. Зокрема: із застосуванням насильства або погрози його застосування до особи, щодо якої здійснюється переслідування з боку сексуального партнера, дітей або заподіяння шкоди майну такої особи; шляхом залякування або спробами залякування особи, щодо якої здійснюється переслідування або її близьких родичів погрозами про те, що на території Канади або за її межами до цієї особи чи її родичів буде застосовано насильство або інша шкода; відкритим або таємним спостереженням за місцем постійного проживання, роботи, перебування жертви, намагання та спроби фізичного контактування або перешкоджання їй під час проходу або проїзду; створенням перешкод для можливостей використання жертвою або знищення її майна, одягу, речей особистого користування, інших предметів тощо. За вказані діяння передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк до двох років, а у випадку смерті потерпілої особи – до п'яти років позбавлення волі.

Сталкінг кваліфікується як перманентна загрозна поведінка, що призводить до побоювань з боку жертви за свою особисту безпеку. Також об'єктивна сторона сталкінгу може включати: безпідставні постійні телефонні дзвінки на номери жертви; спроби зв'язатися з жертвою за допомогою мережі Інтернет, соціальних мереж або через повідомлення електронної пошти; стеження за жертвою або за її родиною, членами сім'ї чи друзями; залишення погрозливих голосових повідомлень; надсилання непотрібних подарунків; фізичне стеження за жертвою або відстеження маршрутів її пересування, місць постійного перебування; реальні погрози жертві, дітям, родині, друзям та щодо домашніх тварин. Метою таких дій є спричинення постійного емоційного стресу для жертви або її родичів.

³⁵ Там само.

³⁶ Criminal Code of Canada. URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/>

Підставами для кримінального переслідування злочинця та проведення розслідування є подання відповідної заяви потерпілої до муніципальної поліції. У випадку відсутності достатніх доказів для висунення звинувачення, поліція може запропонувати порушнику інші юридичні варіанти, зокрема мирну угоду між нападником (нападниками) та потерпілою особою (жертвою) або охоронний ордер³⁷.

Мирна угода передбачає оформлення спеціального судового наказу, який видається місцевим судом у межах своєї юрисдикції в кордонах певної адміністративно-територіальної одиниці Канади на період до 12 місяців. В угоді фіксуються запроваджені обмеження щодо особи порушника: заборона спілкування між жертвою та порушником; зобов'язання порушника негайно припинити будь-які домагання та переслідування; встановлення інших обмежень та заборон девіантної поведінки порушника. У випадку порушення вимог такої мирної угоди особа вважається винною та підлягає покаранню у вигляді штрафу або позбавлення волі.

Охоронний ордер видається судом з метою припинення сімейного насильства. Зазвичай містить приписи щодо обов'язку особи, яка демонструє насильницьку девіантну поведінку, залишити будинок та змінити місце постійного проживання, у тому числі, й заборону або обмеження будь-яких контактів з колишніми членами родини, а також щодо гарантії тимчасової опіки над дітьми та житлом (майном) жертви.

Загалом суспільно небезпечне діяння, передбачене статтею 264 (1) Кримінального кодексу Канади, оцінюється як «підготовчий злочин», який криміналізує девіантну поведінку, що передуює вчиненню більш небезпечних діянь злочинів, які формуються в самій загрозі переслідування (напад, вбивство, спричинення тяжких тілесних ушкоджень тощо). Тобто цей вид діяння є свого роду превентивним кримінальним правопорушенням, виявлення якого надає змогу правоохоронним органам своєчасно реагувати та втрутитися з метою запобігання вчиненню більш тяжкого посягання. Верховний суд Канади у своїх висновках прирівняв погрози вбивством або заподіянням тяжких тілесних ушкоджень під час переслідування та домагання до актів насильства, оскільки вони здатні викликати у потерпілої особи емоційний стрес або психічний розлад³⁸.

Висновки. Дослідження стану правового регулювання сталкінгу засвідчує, що імплементація міжнародних стандартів у національні правові системи щодо криміналізації цього явища здійснюється відповідно до положень Конвенції, які деталізовані у Директиві Європейської Комісії щодо протидії насильству над жінками та домашньому насильству № 2022/0066 (пропонується криміналізувати кіберпереслідування як сучасну форму насильства).

³⁷ Stalking is a crime called criminal harassment. URL: <https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/fv-vf/stalk-harc/har.html>

³⁸ Official website of the Supreme Court of Canada. URL: <https://www.scc-csc.ca/home-accueil/index-eng.aspx>

В Україні діяння, які становлять зміст поняття «сталкінг», розглядаються як домашнє насильство у формі психологічного тиску, відповідальність за яке передбачена статтями 173-2 КУпАП, 126-1 КК України.

Попри масштабну криміналізацію сталкінгу законодавство усіх держав, де здійснювався аналіз (США, Канада, Великобританія, Ірландія, Німеччина, Франція, Італія, Естонія, Латвія, Литва), не містить визначення поняття сталкінгу. Закон Великобританії «Про захист від сталкінгу», оперуючи терміном «сталкінг», також не містить положень щодо термінологічного визначення його змісту. Кожна держава по-різному визначає підхід до розуміння «сталкінгу» та обирає власний механізм правового регулювання і криміналізації цього явища.

Таким чином, відповідно до законодавств зарубіжних держав, де здійснювався аналіз, «сталкінг» є протиправною поведінкою, що полягає у переслідуванні або небажаній нав'язливій прискіпливій увазі до однієї людини з боку іншої людини або групи людей. Будучи збірним поняттям, «сталкінг» характеризується такими ознаками:

- об'єктивна сторона полягає у залякуванні жертви, спостереженні за нею, контролі та відвідуванні місць її постійного перебування, маршрутів пересування або проживання жертви тощо;

- метою сталкінгу є встановлення контролю над переслідуваною особою (жертвою), внаслідок чого інформація особистого характеру фактично втрачає ознаки приватності, стає незаконним надбанням сторонньої особи, яка використовує її у власних інтересах, без згоди власника (США, Канада, Великобританія, Ірландія);

- кваліфікуючою ознакою є наявність у жертви страху або почуття загрозованої небезпеки;

- ознаками, що обтяжують відповідальність за сталкінг є повторність протиправних дій та їхній перманентний (постійний) характер.

За вчинення дій, які охоплюються поняттям «сталкінгу», передбачено покарання у виді штрафу (максимальний розмір – 250 000 доларів США) та/або позбавлення волі (максимальний строк – довічне позбавлення волі (США)).

У законодавстві багатьох держав (США, Великобританія, Ірландія, Естонія) виокремлюють новий різновид переслідування – кіберсталкінг як умисну поведінку, що полягає у:

- 1) вчиненні погроз або залякуванні особи, що має постійний характер, шляхом використання інформаційних та комунікаційних технологій, що призвело до страху особи за власну безпеку або за безпеку осіб, які перебувають у неї на утриманні;

- 2) постійному нагляді за особою без її згоди або законного дозволу, що здійснюється шляхом інформаційних та комунікаційних технологій з метою відстеження та контролю за пересуванням та діями такої особи;

- 3) створенні матеріалу, що містить персональні дані особи, без її згоди, доступного для невизначеної кількості кінцевих користувачів, шляхом використання інформаційних та комунікаційних технологій з метою

підбурювання таких кінцевих споживачів завдати особі фізичної чи значної психічної шкоди.

Узагальнення зарубіжного досвіду нормативно-правового регулювання підстав відповідальності за «сталкінг» представлено у таблиці (Додаток 1).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений чи перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

**Зарубіжний досвід нормативно-правового
регулювання підстав відповідальності за «сталкінг»**

№ п/п	Країна	Нормативний акт	Зміст правопорушення	Обтяжуючі/кваліфікуючі ознаки	Вид та розмір покарання	Примітка
1.	США	18-й титул Зводу законів США (федеральний кримінальний кодекс)	§ 2261А Перетинання меж штату з метою переслідування певної особи, якщо така поведінка викликає страх та серйозні загрози щодо побоювання щодо можливих тілесних ушкоджень або смерті жертви, переслідування її найближчих членів родини є федеральним злочином. Переслідування може бути спрямовано на: найближчих членів родини особи (жертви); одного з подружжя або інтимного партнера, домашню або службову тварину	Смерть потерпілого, тяжкі тілесні ушкодження, або застосування зброї	Загальне покарання до п'яти років позбавлення волі та штраф у розмірі до 250 000 доларів США; при обтяжуючих обставинах – може бути застосовано довічне позбавлення волі	Законодавство конкретного штату може містити інші розміри санкцій
2.	Канада	Кримінальний кодекс Канади	Стаття 264 (1) Кримінальне переслідування. Здійснення протиправних дій без наявних на те законних повноважень з метою примусу іншої особи утримуватися від вчинення		Покарання у виді позбавлення волі на строк до двох років, а у випадку смерті потерпілої особи	Підставами для кримінального переслідування злочинця є заява (скарга) потерпілої особи до

			<p>будь-якої дії або чинення тиску на неї з метою провокування вчинення нею будь-якої дії без наявних правомочностей, які здійснюються: із застосуванням насильства або погрози його застосування до особи, щодо якої здійснюється переслідування з боку сексуального партнера, дітей або заподіяння шкоди майну такої особи; шляхом залякування або спробами залякування особи щодо якої здійснюється переслідування або її близьких родичів погрозами про те, що на території Канади або за її межами до цієї особи або її родичів буде застосовано насильство або інша шкода; за допомогою відкритого або таємного спостереження за місцем постійного проживання, роботи, перебування жертви, намагання та спроби фізичного контактування або перешкоджання їй під час проходження або проїзду;</p>		<p>– до п'яти років позбавлення волі</p>	<p>муніципальної поліції</p>
--	--	--	--	--	--	------------------------------

			створення перешкод для можливостей використання жертвою або знищення її майна, одягу, речей особистого користування, інших предметів.			
3.	Великобританія	Закон про захист від переслідування	F1 S.2A Переслідування. Злочинною є поведінка яка включає такі дії: стеження за людиною; намагання контактувати або спроба зв'язатися з цією особою будь-яким способом; публікація будь-якої приватної інформації чи іншого компрометуючого матеріалу про певну особу або яка нібито походить від особи; постійний моніторинг використання особою мережі Інтернет, електронної пошти чи будь-якої іншої форми електронного зв'язку; перебування в будь-якому місці (державному чи приватному) з метою організації випадкової зустрічі з жертвою; навмисне посягання на будь-яке майно, що знаходиться у володінні або користуванні особи	Переслідування, пов'язане із погрозою насильства, за наслідками постійного перебування у тривожному стані жертви або занепокоєння, страждань, які матимуть суттєвий негативний вплив на повсякденну діяльність особи	Загальне покарання – позбавлення волі на строк, що не перевищує 51 тиждень або до штрафу чи застосовуються обидва покарання одночасно.	За наявності обтяжуючих обставин – позбавлення волі на строк не більше п'яти років або штраф, або поєднання цих двох видів покарань

			(жертви); спостереження або шпигування за особою (жертвою)			
4.	Ірландія	Акт 2023 Про кримінальне правосуддя Поправки до статті 10 Закону про нефатальні злочини проти особи 1997	Частина 4 статті 23 Переслідування Особа вважається винною у переслідуванні якщо: без законних повноважень чи розумного виправдання постійно своїми діями навмисно чи необережно втручається у спокій та приватне життя іншої людини, або його дії призводять до спричинення шкоди, викликають тривогу або занепокоєння; на постійній основі стежить або шпигує за особою; фізично пристає до особи; розголошує приватну інформацію про особу; втручається у власність людини, (включаючи домашніх тварин), здійснила пошкодження майна; намагається контактувати з особою без її згоди; використовує без згоди особи електронні комунікаційні або інформаційні системи з метою спостереження за	Настання тяжких наслідків, спричинених переслідуванням (шкода здоров'ю майну, спроба самогубства, тощо)	Загальне покарання – позбавлення волі на строк, що не перевищує дванадцяти місяців та/або штраф 5 тис євро. За наявності обтяжуючих обставин – позбавлення волі на строк до десяти років та /або штраф	

			нею; порушує вимоги ордеру суду в якому встановлено заборони щодо спілкування та наближення до постраждалої особи, перебування або наближення до місць її проживання, навчання чи роботи			
5.	Естонія	Кримінальний кодекс Естонської Республіки	Стаття 157-3. Нав'язливе переслідування Прагнення до повторного або тривалого контакту з особою, стеження за особою чи втручання у приватне життя особи проти її волі іншим способом, якщо метою або наслідком таких дій є залякування, приниження або інше суттєве занепокоєння особи	–	Карається штрафом або позбавленням волі строком до одного року	Приватне спостереження, що вчиняється з метою переслідування, тобто незаконне слідкування за особою, що здійснюється з метою збору даних про таку особу задля переслідування – карається штрафом або позбавленням волі на строк до трьох років (стаття 137 КК)
6.	Латвія	Кримінальний кодекс Латвійської Республіки	Стаття 132-1 Переслідування Повторне або тривале стеження, слідкування за особою, вчинення погроз	Діяння вчинене особою що перебуває в першому або другому ступені споріднення або щодо одного з подружжя чи	Загальне покарання – позбавлення волі на строк до одного року або	

			щодо особи або небажане спілкування з особою, якщо така особа мала підстави побоюватися за свою безпеку чи безпеку своїх близьких	колишнього з подружжя, або щодо особи, з якою особа, що вчинила кримінальне правопорушення, перебуває чи перебувала у постійних інтимних стосунках, або щодо особи, з якою особа, що вчинила кримінальне правопорушення, має спільне (нерозділене) майно	пробаційний нагляд, або громадські роботи, або штраф. За наявності кваліфікуючих обставин - позбавлення волі на строк до трьох років	
7.	Литва	Кримінальний кодекс Литовської Республіки	Стаття 148-1 Незаконне переслідування особи. Систематичне переслідування потерпілого всупереч його чітко вираженої волі без законних на те підстав, внаслідок якого потерпілий був змушений змінити місце проживання, місце роботи чи навчальний заклад або іншим чином зазнав негативного впливу на своє суспільне життя або емоційний стан	—	Карається громадськими роботами або штрафом, або обмеженням волі, або арештом	Особа несе відповідальність за переслідування лише за наявності заяви потерпілого чи заяви його законного представника
8.	Німеччина	Кримінальний кодекс Німеччини	Стаття 238. Будь-яка особа, яка без згоди (несанкціоновано) та навмисно переслідує іншу	Значна шкода здоров'ю потерпілої особи, її родичу або іншій близькій особі; загроза смерті або	Загальне покарання – позбавлення волі	Підставами порушення кримінального провадження є

			особу таким чином, що це може мати значний негативний вплив на її спосіб та стиль життя шляхом повторного вчинення такої дії, підлягає покаранню	тяжкого тілесного ушкодження їхнього здоров'я; переслідування жертви протягом останніх шести місяців на перманентній основі; використання спеціальних комп'ютерних програм відеоспостереження за жертвою або її родичами з метою проведення цифрового шпигунства; переслідування особи, яка не досягла 16 - річного віку, а переслідувач віком старший за 21 рік (повнолітня особа); загибель або заподіяння смерті особі її родичу або іншій близькій особі	на строк до трьох років або штраф. За наявності обтяжуючих обставин – позбавлення волі на строк від трьох місяців до десяти років.	заява (скарга) потерпілої особи
9.	Італія	Кримінальний кодекс Італійської Республіки	Стаття 612. Якщо будь-хто шляхом неодноразових (повторних) дій погрожує чи переслідує жертву таким чином, щоб викликати в неї стійкий і серйозний стан занепокоєння, тривоги чи страху або викликати обґрунтований страх за своє життя та особисту безпеку або близького родича, або особи, пов'язаної з нею	Вчинення злочину одним із подружжя або особою, яка мала психічно-емоційні стосунки з жертвою; діяння вчинено на шкоду неповнолітній особі, вагітній жінці або особі з інвалідністю, або з використанням зброї	Загальне покарання – від шести місяців до чотирьох років позбавлення волі. За наявності обтяжуючих обставин – до шести років позбавлення волі, або,	Кримінальне провадження розпочинається за умови подачі скарги від потерпілої особи, крім випадків коли жертвою є неповнолітня особа або особа з ознаками інвалідності (обмеженими

			емоційними стосунками, або примусу змінити свої життєві звички, карається позбавленням волі		залежно від тяжкості наслідків, може бути збільшено вдвічі	можливостями), а також, коли «сталкінг» пов'язаний з іншим злочином
10.	Франція	Кримінальний кодекс Франції	Стаття L. 222-33-2. Переслідування особи через неодноразові коментарі чи поведінку з метою погіршення умов її праці, що може порушити її права та гідність, зашкодити фізичному або психічному здоров'ю чи поставити під загрозу її професійне майбутнє	Переслідування одним із подружжя свого колишнього партнера, що призвело до погіршення її фізичного або психічного здоров'я	Загальне покарання – позбавлення волі на строк двох років та штраф у розмірі 30 тис. євро. За наявності шкоди здоров'ю - позбавлення волі на три роки та штраф у розмірі 45 тис. євро. При втраті працездатності понад вісім днів – позбавлення волі строком на п'ять років та штраф у розмірі 75 тис. євро. Покарання збільшується до десяти років	

					позбавлення волі та штрафу у розмірі 150 тис. євро у випадку, якщо переслідування призвело до доведення до самогубства або спроби самогубства жертви	
			Стаття Л. 222-33-2-2 Переслідування особи через неодноразові коментарі у соціальних мережах чи девіантну поведінку	Метою / наслідком переслідування особи є погіршення умов способу життя, зміни (погіршення) стану її фізичного чи психічного здоров'я, часткова втрата працездатності (до восьми днів).	Карається позбавленням волі на один рік і штрафом у розмірі 15 тис. євро	